

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE nr 16/1983-84
med anledning av landskapsstyrelsens fram-
ställning till landstinget med förslag till

- 1) landskapslag om tillämpning i landskapet
Aland av socialvårdslagen och
- 2) landskapslag om ändring av 1 § landskaps-
lagen angående tillämpning av vissa för-
fattningar rörande barnskydd i landskapet
Aland.

Landstinget har den 14 december 1983 inbegärt lagutskottets yttrande över fram-
ställningen. Utskottet, som hört landskapsstyrelseledamoten Christer Jansson,
socialchefen Bengt Linde och socialdirektören Leif Jansson, får härmed vördsamt
anföra följande.

Framställningen syftar till att upphäva den gällande landskapslagen om social-
hjälp från 1956 jämte några övriga lagar inom socialvårdens område. I stället
skulle rikets nya socialvårdslag (FFS 710/82), som trädde i kraft senaste års-
skifte, antas att gälla även i landskapet med vissa undantag. Syftet med den
nya rikslagen har varit att helt revidera gällande bestämmelser så att de
funktionella, administrativa och ekonomiska förutsättningarna för kommunernas
socialvård tryggas och en grund skapas för utvecklande av hela socialvården.
Den föreslagna nya lagstiftningen hör såväl i riket som i landskapet nära
samman med den tidigare antagna lagstiftningen om planering och landskapsstöd
inom social- och hälsovården. Totalt sett avser den nya lagstiftningen att ut-
jämna de ekonomiska skillnaderna mellan kommunerna och att utbygga och utveckla
den sociala servicen. I den nya rikslagen ingår även närmare målsättningar för
och definitioner av socialvårdens olika delområden. Rikslagen betonar
kraftigare än tidigare behovet av att förebygga uppkomsten av sociala problem
och att främja individens möjligheter att självständigt komma till rätta. Social-
vårdslagen har karaktären av en ramlag för hela socialvården.

Utskottet har fäst särskild uppmärksamhet vid förslaget att den nya socialvårds-
lagen skulle antas som blankettlag. Hittills har bestämmelserna om socialhjälp
ingått i en för ändamålet särskilt utarbetad landskapslag. Beträffande förvaltningen
av socialvården samt vissa andra specialsektorer inom området (t.ex. omsorger om
utvecklingsstörda, barnskydd och tryggnad av underhåll för barn) har dock även
tidigare blankettlagstiftning tillämpats. Utskottet konstaterar att blankettlag-

stiftning är en metod som särskilt kommit att tillämpas inom lagstiftningsområden som är av tekniskt komplicerad karaktär eller som berör begränsade medborgarkategorier. I dylika fall har utskottet i allmänhet tillstyrkt metoden. Socialvården måste dock sägas vara ett område som förutom kommunalförvaltningen även berör ett stort antal medborgare. Utskottet önskar därför betona att det ur självstyrelsepolitisk synvinkel är önskvärt och riktigt att i ärenden som det nu aktuella särskild åländsk lagstiftning utarbetas. Att blankettlagstiftning nu föreslås och tillstyrks av utskottet får därför ses endast som ett undantag från annars följda och omfattade principer.

Utskottet har å andra sidan konstaterat att den nya socialvårdslagen, som nu föreslås antagen även i landskapet, på många punkter innebär förändringar och förbättringar såväl för kommunerna som för medborgarna. Att nu förkasta lagförslaget och inbegära ett nytt särskilt utarbetat förslag till landskapslag kunde därför innebära att såväl kommuner som medborgare går måste om viktiga förbättringar i fråga om förmånerna. Den nya socialvårdslagen återspeglar dessutom en ny och modernare syn på socialvården i dess helhet vilken borde gälla även för det åländska samhället. Utarbetande av en särskild åländsk framställning skulle med all sannolikhet ta en betydande tid i anspråk. Som ovan framgått har förslaget även nära anknytning till den landskapslagstiftning om planering och landskapsstöd inom social- och hälsovården, som landstinget antagit och som trätt i kraft vid årsskiftet. Gällande landskapslag om socialhjälp saknar dessutom motsvarighet till de genomgripande förändringar som genomfördes i rikets dåvarande lag 1980 och är därför redan kraftigt föråldrad. Av nämnda orsaker har utskottet beslutat tillstyrka att lagen nu antas som blankettlag. Utskottet anser dock att uppgörande av förslag till en särskild åländsk socialvårdslag snarast bör upptas på lagberedningsprogrammet och att beredningen av en sådan lag vidtar så snart resurser här för föreligger. Utskottet har till sitt betänkande fogat en hemställningskläm härom.

Detaljmotivering:

1 §. Utskottet har omarbetat paragrafen så att förutom rikets socialvårdslag även socialvårdsförordningen, förordningen om avgifter för social-service samt förordningen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården skulle antas som blankettlagstiftning. Nämnda förordningar hör nära

ihop med lagen, vars tillämpning dem förutan blir svår. Utarbetandet av särskilda åländska förordningar kan knappast heller förväntas inom en snar framtid. I fråga om behörighetsvillkoren för personalen inom socialvården konstaterar utskottet att rikslagstiftning redan nu tillämpas i landskapet enligt landskapslagen om förvaltningen av socialvården i landskapet Åland (30/51). Härtill kommer att landskapsstyrelsens förordningsrätt enligt 13 § 3 mom. självstyrelselagen begränsar sig till föreskrifter angående verkställighet och tillämpning av landskapslag, varför många av de bestämmelser som nu ingår i rikets förordningar måste införas i landskapslag. Inarbetande av dylika bestämmelser i en eventuell landskapslag skulle av allt att döma ytterligare försena tillkomsten av en tidsenlig åländsk socialvårdslag.

2 §. I rikslagens 66 § ingår en bestämmelse om att länsstyrelse för högst fem är i sänder kan bevilja kommun befrielse från skyldighet att inrätta socialdirektörs- eller socialsekreterartjänst. Sådan befrielse skulle i landskapet beviljas av landskapsstyrelsen. Utskottet anser att kommun som i enlighet med 2 § 3 punkten förenat sådan tjänst med annan tjänst i kommunen eller inrättat med annan kommun gemensam tjänst inte skulle beröras av skyldigheten att begära befrielse. Punkten har därför kompletterats med ett omnämnande härom. I landskapet skulle det sålunda bli möjligt för kommun att förena socialsekreterartjänst med annan tjänst i kommunen, exempelvis med kommunssekreterartjänsten eller annan administrativ befattning.

Den föreslagna 4) punkten har införts i ett nytt 2 mom. vari intagits en hänvisning till förordningen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården. I framställningen hänvisas till socialvårdslagens 10 § 3 mom., i vilken dock några materiella bestämmelser beträffande behörighetsvillkor inte ingår.

Genom en temporär ändring av rikslagen (FFS 1056/83) har införts bestämmelser om att statsandelar till kommuner för kostnader för socialhjälp, barnskydd och vård av personer tillhörande zigenarbefolkningen

vilka uppkommit före år 1984 skall utbetalas först 1985 och 1986. Landstinget har tidigare förkastat en framställning (nr 17/1983-84) om uppskjutande av utbetalningen av vissa landskapsandelar inom social- och hälsovårdens område. För undvikande av oklarhet om tillämpligheten i landskapet av den temporära ändringen av rikslagen har utskottet kompletterat 1 mom. (med en ny 9) punkt, vari sägs att nämnda ändring inte skall tillämpas här.

4 §. Framställningens 4 § föreslås utgå, varför ~~dess~~ 5 § blir 4 §. Behovet av en särskild landskapsförordning torde vara ringa eftersom rikets motsvarande förordningar föreslås gälla även i landskapet.

I framställningen föreslås att 65 § i landskapslagen om socialhjälp i landskapet Åland (21/56) skulle förbli gällande. Paragrafen ingick som en ny paragraf i landskapsstyrelsens framställning nr 17/1983-84, vilken dock förkastats av landstinget. Av denna orsak utgår omnämmandet av paragrafen.

Ändringen av 3 mom. föranleds av att hänsyftning på de i riket upphävda motsvarande lagarna ingår endast i 62-65 §§ socialvårdslagen.

I lagtexten till ändringsförslaget rörande landskapslagen angående tillämpning av vissa författningar rörande barnskydd i landskapet Åland har utskottet infört den nya barnskyddsförordningen av den 16 december 1983 (FFS 1010/83) i stället för 1936 års motsvarande förordning. Den nya förordningen har trätt i kraft i riket vid årsskiftet.

Med hänvisning till det ovan anförda får utskottet vördsamt föreslå

att Landstinget måtte antaga de i framställningen ingående lagförslagen i följande lydelse:

L a n d s k a p s l a g

om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar rörande socialvården.

I enlighet med landstingets beslut stadgas:

1 §.

Följande riksförfattningar skall, med de undantag som anges i denna lag, äga tillämpning i landskapet Åland:

- 1) socialvårdslagen den 17 september 1982 (FFS 710/82),
- 2) socialvårdsförordningen den 29 juni 1983 (FFS 607/83),
- 3) förordningen den 2 december 1983 om avgifter för socialservice (FFS 887/83), samt
- 4) förordningen den 2 december 1983 om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (FFS 888/83).

De i 1 mom. avsedda författningarna tillämpas sådana de lyder när denna lag träder i kraft. Sker därefter ändring skall de ändrade bestämmelserna gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket.

2 §.

I landskapet gäller följande avvikelser från bestämmelserna i socialvårdslagen:

- 1) hänvisningarna i 2 § och 13 § 1 mom. till lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården skall i landskapet avse landskapslagen om planering och landskapsstöd inom social- och hälsovården (63/83),
- 2) bestämmelsen i 8 § beträffande statstjänsteman skall i landskapet gälla landskapstjänsteman,
- 3) bestämmelserna i 10 § 1 mom. om skyldighet för kommun att inrätta socialdirektörs- eller socialsekreterartjänst och i 66 § om möjlighet för länsstyrelsen att bevilja kommun befrielse från att inrätta sådan tjänst utgör inte hinder för att förena tjänsten med annan tjänst i kommunen eller för två eller flera kommuner att gemensamt anställa socialdirektör eller socialsekreterare, (uteslutn.)
- 4) bestämmelserna i 13 § 1 mom. om realiseringsplan skall i landskapet avse verksamhetsplan,
- 5) bestämmelserna i 43 § skall tillämpas så att det som gäller för staten och kommun även skall gälla för landskapet,
- 6) hänvisningen till rikets kommunallag i 46 § 3 mom. skall i landskapet avse kommunallagen för landskapet Åland (5/80),
- 7) det som i 48 § sägs om sökande av ändring i statlig myndighets beslut skall tillämpas även på beslut som fattats av landskapsmyndighet, varvid bestämmelserna i lagen om tillämpningen i landskapet Åland av lagen om ändrings-sökande i förvaltningsärenden (FFS 182/79) skall tillämpas,
- 8) bestämmelserna i 57 § beträffande tystnadsplikt för personer i statlig och kommunal anställning skall tillämpas även på den som är anställd av land-

skapet och handhar i lagrummet avsedda uppgifter, och

9) bestämmelserna i 61a § lagen om temporär ändring av socialvårdslagen (PFS 1056/83) skall inte tillämpas i landskapet.

Bestämmelserna i förordningen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården utgör inte hinder för anställande av person som erhållit motsvarande utbildning i något av de övriga nordiska länderna. Landskapsstyrelsen kan även medge undantag från behörighetsvillkoren.

Hänvisningarna i förordningen om avgifter för socialservice till lagen om barndagvård skall i landskapet avse landskapslagen om barndagvård (38/73).

3 §.

De förvaltningsuppgifter som enligt de i 1 § 1 mom. avsedda författningarna ankommer på statsrådet, social- och hälsovårdsministeriet, socialstyrelsen och länsstyrelse skall i landskapet handhas av landskapsstyrelsen, om dessa uppgifter enligt självstyrelselagen för Åland ankommer på landskapet.

(Uteslutn.)

4 §.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1984.

Genom lagen upphävs

landskapslagen om socialhjälp i landskapet Åland (21/56), med undantag av lagens 5 § (uteslutn.)

landskapslagen om förvaltningen av socialvården i landskapet Åland (30/51),

landskapslagen om biträdande delegation för social- och hälsovård (31/78)

samt

landskapslagen om kommunal hemvårdshjälp (14/67).

I fråga om de i 1 mom. angivna lagarna tillämpas bestämmelserna i 62-65 §§ socialvårdslagen på motsvarande sätt som i fråga om de lagar som nämns i 61 § socialvårdslagen.

L a n d s k a p s l a g

om ändring av 1 § landskapslagen angående tillämpning av vissa författningar rörande barnskydd i landskapet Åland.

I enlighet med landstingets beslut ändras 1 § 1 mom. landskapslagen den 4 mars 1977 angående tillämpning av vissa författningar rörande barnskydd i landskapet Åland (13/77) som följer:

1 §.

Barnskyddslagen den 5 augusti 1983 (FFS 683/83) och barnskyddsförordningen den 16 december 1983 (FFS 1010/83) äger, med nedan i denna lag angivna avvikelser, tillämpning i landskapet Åland.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1984.

Utskottet föreslår vidare

att Landstinget hos landskapsstyrelsen hemställer om utarbetande av en till landskapets förhållanden anpassad socialvårdslag så snart behövliga resurser för detta arbete föreligger.

Mariehamn den 11 januari 1983.

På lagutskottets vägnar:

Sune Eriksson
ordförande

Lars Ingmar Johansson
sekreterare.

Närvarande vid ärendets avgörande behandling: ordf. Sune Eriksson, v.ordf. Curt Carlsson, ledamöterna Andersson, Börje Eriksson och J.-E.Lindfors (delvis) samt ersättaren S.-O.Lindfors (delvis).